

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Általános iskola

MAGYAR NÉPZENE

VÁLASZTHATÓ TANTÁRGY

Tanterv

7. vagy 8. osztály: 35 óra
9. osztály: 32 óra

Általános iskola
MAGYAR NÉPZENE
Választható tantárgy
Tanterv

A tanterv szerzője:

Cseke József, ének-zene tanár, karnagy, népzeneész; Batthyány Lajos Gimnázium, Nagykanizsa

A tantervet bírálták:

Dr. **Tari Lujza**, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Központ, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest
Orban Eva, Zeneiskola, Lendva

Redakciós módosítások: Pisnjak Mária, Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

Kiadta: SZK Oktatási, Tudományos és Sportminisztériuma, SZK Oktatási Intézete

A Minisztérium részéről: dr. **Jernej Pikalo**

Az Intézet részéről: mag. **Gregor Mohorčič**

Nyelvi lektor: **Szende Virág**

Első kiadás
Ljubljana, 2014

Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 162. ülésén, 2014. február 13-án.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:781.7(439)(0.034.2)

CSEKE, József

Tanterv. Általános iskola. Magyar népzene : választható tantárgy [Elektronski vir] / [a tanterv szerzője Cseke József]. - 1. kiad. - El. knjiga. - Ljubljana : SZK Oktatási, Tudományos és Sportminisztériuma : SZK Oktatási Intézete, 2014

Način dostopa (URL):

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_narodno/Magyar_nepzene_izbirni.pdf

ISBN 978-961-03-0237-7 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

1. Gl. stv. nasl.

273210624

TARTALOM

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA	4
2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI.....	5
3 CÉLOK ÉS TARTALMAK	5
4 KÖVETELMÉNY	6
5 MÓDSZERTANI JAVASLATOK	7
5.1 A tantárgy céljainak megvalósítása.....	7
5.2 Egyénre szabott tanulás és differenciálás.....	8
5.3 Tantárgyközi kapcsolatok.....	8
5.4 A tudás ellenőrzése és értékelése	8
6 SZEMÉLYI FELTÉTELEK	9

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A magyar népzene tantárgy az általános iskola kötelező programjának választható tantárgya. A tantárgy egyéves, az általános iskola 7., 8. vagy 9. osztályában valósítható meg. Heti óraszámja 1 tanóra.

A paraszti társadalomban természetes volt, hogy a zene, a népdal születésüktől kezdve végigkísérte az emberek életét, ezért a gyermekektől kezdve a legidősebb korosztályokig szinte mindenki egyaránt tudott énekelni, ez azonban mára megváltozott.

A tantárgy célja, hogy a tanulók fedezzék fel, a népdal nem csupán a régi idők emléke, hanem a mai ember is magáénak érezheti. Ezt a zenét azonban ma már csak tudatos tanítással-tanulással lehet megtartani és életre kelteni. A régi falusi közösségekben a dal szájról szájra szállt, vagyis hallás útján terjedt. Ezt a tanulási módot kíséreljük meg alkalmazni a mai élet szabta keretek között.

A tanulás alapja tehát a tanári bemutatás és kottaolvasás, eredeti hangzó forrás, melyet a kottaképek csupán kiegészítenek, magyaráznak. Bartók Béla szerint ugyanis *„bizonyos hangadásban, hangszínben, tempóban és sok más apróságban megnyilvánuló előadásmódok nagyon jellemző hozzátartozói a népi zenének: tehát nem csupán a dallam leírható hangjai a fontosak, hanem a dallam előadásával járó sok egyéb tulajdonság is, mint a dallam megjelenítő eszköze.”*

A tantárgynak külön feladata a magyar nyelv, a magyar irodalom és magyar kultúra iránti szeretet erősítése.

A tantárgy ismeretanyagának fő területei:

- az alkalomhoz nem kötött magyar népdalok
- a magyar népzene általában
- népszokások.

A magyar népzene választható tantárgy elsősorban magyar nyelven folyik, azok a tanulók választhatják, akik a magyar nyelvet mint anyanyelvet, illetve mint második nyelvet tanulják.

2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A tanulók:

- fejlesztik a zenei élmények befogadásának képességét;
- fejlesztik zenei reprodukciójukat (éneklés), kreatív zenei tevékenységüket, kottaolvasásukat;
- megismerkednek a magyar nemzeti, ezen belül a népi kultúra értékeivel;
- megismerkednek a magyar népzenevel, és rendszerezik a megtanultakat;
- magyar népzenei ismeretek elsajátításával kialakítják esztétikai érzéküket;
- fejlesztik szocializációs képességüket;
- a magyar nemzeti hagyományok és értékek ápolásán keresztül pozitív viszonyt alakítanak ki különböző kultúrák iránt;
- fejlesztik a közösséghez való tartozás érzését és saját identitásukat.

3 CÉLOK ÉS TARTALMAK

CÉLOK

A magyar népzene általában

A tanulók:

- megismerik a magyar népzene kultúra jellemzőit;
- megismerik a történelmi Magyarország és saját régiójuk magyar népzenejét,
- megismerkednek a legjelentősebb népi hangszerekkel;
- elsajátítják a zenei írás-olvasás alapjait;
- fejlesztik zenei memóriájukat;
- erősítik közösségi tudatukat a közös énekléssel, zenéléssel, táncsal, a zene és a mozgás élményt erősítő összekapcsolásával;
- fejlesztik személyiségüket és gazdagítják érzelmi életüket.

TARTALMAK

- hangszeres népzene
- népi hangszerek (furulya, duda, tekerő, citera, cimbalom, vonós népi hangszerek)
- a népi zenekar – kis együttes, vonósbanda, nagy banda klarinéttal, rezesbanda
- zenei ismeretek (stílus, dallam, ritmus, tempó, hangsorok, forma, harmónia, tonalitás, egyszólamúság és többszólamúság, dinamika, hangszín)
- zenei írás-olvasás alapjai, relatív szolmizáció

Alkalmhoz nem kötött magyar népdalok

- A tanulók:
- megismernek és elsajátítanak néhány magyar népdalt;
 - fejlesztik a kifejező intonált éneklést és ritmuskészségüket;
 - megkedvelik a közös éneklést, és így nyitottá válnak a zenei élmények befogadására.
- a magyar népdalok ősi rétege és régi stílusrétegei általánosságban
 - a magyar népdalok új stílusa
 - gyermekjátékdalok
 - munkadalok – summás dalok
 - katonadalok
 - balladák, betyárdalok
 - 1848-as népdalok
 - szerelmi dalok

Népszokások

- A tanulók:
- a népszokásokon keresztül megélik az események dramaturgiáját.
- népszokásokhoz, ünnepkörökhöz fűződő népdalok (Iucázás, betlehemezés, újesztendő-köszöntés, farsangi dalok, húsvét, pünkösöd – egyházi népénekek)
 - lakodalmi népdalok

A népzene és más zenei irányzatok kapcsolatai

- A tanulók:
- összehasonlítják és megértik a népzene és a klasszikus zene, illetve a mai zenei irányzatok közötti kapcsolatrendszer.
- Bartók, Kodály, Sztravinszkij és más zeneszerzők művei
 - Worldmusic, fúziós zenék

4 KÖVETELMÉNY

A minimális követelményeket félkövér írással jelöltük.

A tanuló:

- **tevékenyen részt vesz a közös éneklésben, a gyakorlatokban és az elemzői beszélgetésekben,**
- **stílusosan el tudja énekelni a tanult dalok felét, kisebb intonációs hibák megengedettek,**
- ismeri a megtanult népzenei műfajokat, a tanult népdalok funkcióját,

- felismeri a népdal stílusát és ahhoz tartozóan tudja az azt alátámasztó ismérveket: hangsor, szerkezet, forma, meghatározza helyét a paraszti kultúrában (néprajz, népzene, néptánc),
- **ismeri és megfelelően alkalmazza a népzenevel kapcsolatos fogalmakat,**
- **ismeri szülőföldjének népszokásait,**
- ismeri a népzene és klasszikus zene kapcsolatát, illetve a mai zenei irányzatok egymással való kapcsolatát.

5 MÓDSZERTANI JAVASLATOK

5.1 A tantárgy céljainak megvalósítása

A nevelés a Kodály-koncepcióra támaszkodik, amely népzenei alapokra helyezi a gyermekek zenei fejlesztését, és így a teljes személyt fejleszti, aki nemzeti hagyományőrző, nyitott, kreatív és közösségi ember.

A népdal tanításának egyik fontos feltétele a hangképzés, mely bármilyen műfajú énekléshez elengedhetetlen. Bár a hangképzés alapszabályai bizonyos mértékben az összes énekes műfajra egyaránt vonatkoznak, számolnunk kell módszertani különbségekkel is, melyeket a népi dallamvilág stíláris eltérései szabnak meg. A tanár semmiképp se erőltessen valami vélt „népies” énekmódot, de mutassa meg, hogy mi pl. a kóruséneklés során, vagy mi a népdal éneklése során pl. artikulációban a fő különbség.

A népi ének tanításában a hangképzés és a stílusismeret egyaránt fontos. A tanár ügyeljen arra, hogy a hangzóanyag felhasználása ne felszínes utánozást eredményezzen, hanem az eredeti stílusjegyeket, hangzást, a dialektus jellemzőit közvetítse a tanuló számára. Törekedjünk arra, hogy a tanuló saját egyéniségére formálva szólaltassa meg a népdalokat. A tanulóknak adjunk lehetőséget az önálló dalválasztásra is a tananyagon belül.

Ha a körülmények lehetővé teszik, javasolt népzenei koncert megtekintése vagy részvétel egy táncban. A tanulási folyamatot hagyományőrző énekesek meghívásával is gazdagíthatjuk.

5.2 Egyénre szabott tanulás és differenciálás

A tantárgy keretében a tanulók képességeit, készségeit figyelembe véve a tervezés, a szervezés és kivitelezés, valamint az ellenőrzés és értékelés terén érvényesítjük a differenciálást. Ez belső, flexibilis és részleges külső differenciálás formájában valósul meg. Külön odafigyelünk a specifikus csoportokra és egyénekre; a nevelő-oktató munka alapját a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa által elfogadott következő konceptusok, irányelvek és utasítások jelentik:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,¹
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,²
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,³
- Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole.⁴

A dalok kiválasztásánál fontos figyelembe venni a tanuló korát, nemét, hangadottságait, zenei képzettségét és érettségi fokát.

5.3 Tantárgyközi kapcsolatok

A magyar népzene választható tantárgy a következő kötelező tantárgyakkal korrelál: zeneművészet, tehát a tantárgy keretében elsajátított készségek és ismeretek, a tanulók érdeklődésére építve a terület elmélyítését és bővítését szolgálják, magyar nyelv mint anyanyelv, földrajz (a Kárpát-medence földrajza), történelem (a magyarság történelme), biológia (hangképző szervek), valamint a színház és dráma, magyar néptánc és a magyarság néprajza választható tantárgyakkal.

5.4 A tudás ellenőrzése és értékelése

A tanár a tanterv céljainak és követelményeinek megvalósítását a tananyagtagyargyalás előtt, közben és után ellenőrzi. Ezáltal információt szerez arról, hogy az egyes tanulók milyen mértékben tesznek eleget a céloknak, illetve követelményeknek.

A tananyagtagyargyalást és az ellenőrzést követően kerül sor az értékelésre, azaz osztályozásra, amikor a tanár megállapítja, hogy az egyes tanulók milyen mértékben tesznek eleget a céloknak, illetve követelményeknek, és ezt osztályzatban is kifejezi. Az osztályozás során a tanulók szóbeli feleletét, írásbeli, képzőművészeti, technikai, gyakorlati és egyéb munkáit, valamint projekt munkáját és fellépéseit értékeli.

A tudás ellenőrzését és értékelését az éves tervben gondosan meg kell tervezni.

¹ Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 25. ülésén 1999. november 2-án.

² Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 106. ülésén 2007. november 10-én.

³ Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 57. ülésén 2003. április 17-én.

⁴ Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 152. ülésén 2012. október 25-én.

A tantárgy középpontjában az éneklés áll, ezért az értékelés leggyakoribb módja a szereplés és a közös éneklésben való közreműködés. Ezeket a tanulókkal megbeszélte kritériumokkal összhangban osztályozzuk (pl. a dalok emlékezetből való éneklése, a dalokhoz kapcsolódó zenei ismeretek reprodukálása, a többször meghallgatott dallamok felismerése). Az elméleti ismereteket a tanuló szóbeli vagy írásbeli munkái alapján ellenőrizhetjük és értékelhetjük. A koncertekről a tanulók írásbeli vagy szóbeli beszámolót készíthetnek különböző bemutatási módszerek segítségével (pl. PPT).

Rendkívül fontos, hogy a tanulók szóbeli megnyilatkozásait, írásbeli munkáit szóban is értékeljük. Az ilyenfajta szöveges értékelés lehetővé teszi a tudás és a hiányosságok pontosabb megvilágítását.

A tanulókat év elején tájékoztatjuk arról, mit és hogyan fogunk osztályozni, és ismertetjük az egyes osztályzatok kritériumait is.

6 SZEMÉLYI FELTÉTELEK

TANTÁRGY	TANÁR	KÖVETELMÉNY
magyar népzene választható tantárgy	tanár	zenetanári képesítés és a magyar népzene ismerete